

גמ' סוכה (ד:) - מחיצות לשבת ומחיצות לסוכה

רב דניאל שטיין

א. גמ' שבת (ז:) - גופא, אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב בית שאין תוכו עשרה, וקריוו משלימו לעשרה, על גגו מותר לטלטל בכולו, בתוכו אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות. אמר אביי ואם חקק בו ארבעה על ארבעה והשלימו לעשרה מותר לטלטל בכולו. [מוס' ישנים (שמ) - ועוד י"ל דהכא יש מחיצות גבוהות מבחוץ וא"צ לצרף הגידוד אלא דאין אויר י', וכשחקק דאיכא אויר י' במקום אחד הוי רה"י, אבל בסוכה צריך לצרף הגידוד וביותר מג' לא מצטרף].

ב. ר"ן (ב. בדפי הרי"ף) - ולא קושיא היא דהכי גבי סוכה שמצותה בדפנות דהכי גמירי בעינן שיהיו דפנותיה סמוכות לה בפחות מג' כדי שיהיו נראות כשלם אבל לענין רה"י ברשות מיוחד שאין הרבים בוקעין בו סגי הלכך כל שהוא מוקף מחיצות ליכא לאיפלוגי בין סמוכות למופלגות.

ג. רא"ש שבת (פ"א סי' י"א) - דגבי סוכה בעינן מחיצות סמוכות לסכך דאמר התם שאם הרחיק הסכך מן הדפנות ג' טפחים פסולה, אבל גבי שבת (לא בעינן) רק שהרשות משתמר ע"י המחיצות אפילו רחוקים ממנו הרבה קרוי רה"י, הלכך ע"י מחיצות החיצונות שגבוהות עשרה נקרא רה"י, אבל לא ע"י הפנימית, שאין שפת החקק מצטרף עמהן כיון שרחוקים ממנו ג' טפחים.

ד. ר"ן (ב. בדפי הרי"ף) - פירוש דאע"ג דלגבי שבת אמרינן גוד אסיק לא אמרינן הכי לגבי סוכה דבעינן בה מחיצות הניכרות כעין דירה ולא דמי לסכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין דשילהי פירקין (יח.). דפי תקרה חשיב מחיצות הניכרות טפי מעמוד ואפשר דעמוד כיון דלענין שבת חולק רשות לעצמו והרי הוא כאילו מוקף מחיצות אפילו אין ממנו ולכותל ד"א פסולה ולא אמרינן ביה דופן עקומה.

ה. ר"ן (ב: בדפי הרי"ף) - אלא ודאי אין צורת פתח מתיר ומשלים שיעור דופן בסוכה אלא בדופן שלישיית בלבד דמחמרינן בהא בסוכה משבת כשם שהחמירו בה לענין עמוד גבוה י' דבעינן מחיצות הניכרות כדאמרינן לעיל אף על גב דלא אמרינן הכי לענין שבת.

ו. רמב"ם (פ"ד סוכה ה"א, וי"ד) - נעץ ארבעה קונדיסין על ארבע זוויות הגג וסיכך על גבן הואיל והסיכוך על שפת הגג כשרה ורואין את המחיצות התחתונות כאילו הן עולות למעלה על שפת הסכך וכו'. בנה בה עמוד ויש בו הכשר סוכה פסולה, שאין אלו מחיצות הנכרות ונמצא על גב העמוד סכך כשר בלא דפנות.

ז. רמב"ם (פי"ד שבת ה"א) - ואי זו רשות היחיד תל שגבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יותר על כן וכן חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה או יתר על כן, וכן מקום שהוא מוקף ארבעה מחיצות גבוהן עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה וכו' כולן רה"י גמורה הן.

ח. חידושי רבנו חיים הלוי (פ"ד סוכה ה"א) - והנראה לומר בדעת הרמב"ם, דס"ל דהא דרה"י עולה עד לרקיע אין זה משום דינא דגוד אסיק, כי אם דהוא דין בפני עצמו דהמחיצות התחתונות שיש בהן עשרה גודרות את המקום עד לרקיע ומשוו ליה לכוליה רה"י, וזהו כללא במחיצות דכל שיש בהן שיעורא דעשרה גודרות את המקום עד לרקיע, אשר על כן שפיר הוי תל רה"י עד לרקיע ואף על גב דלא אמרינן ביה גוד אסיק מחיצתא, משום דהמחיצות החיצונות של התל הסובבות אותו הם גודרות את המקום עד לרקיע ועושין אותו רה"י. אלא דבזה חלוק סוכה משבת, דבסוכה לא מהניא כלל הא דהמחיצות התחתונות גודרות את המקום עד לרקיע, כי אם דבעינן דפנות ממש במקומה, וצריכינן לזה דוקא לההילכתא דגוד אסיק, דחשבינן להו לעצם המחיצות כאלו הן עולות למעלה, אבל בלא זה דחשבינן לעצם המחיצות כאלו הן עולות למעלה, כי אם דהמחיצות שלמטה גודרות את המקום שלמעלה, זה לא מהניא רק לדין רה"י ולא לדין דפנות דסוכה. והכי מוכרח, דהרי בהלכות שבת לא הוזכר כלל ברמב"ם הך דינא דגוד אסיק מחיצתא, ורק בסוכה הוא שכתב להך טעמא דגוד אסיק מחיצתא, אלא ודאי ש"מ דלענין דין רה"י בשבת לא צריכינן כלל לטעמא דגוד אסיק, ורק בסוכה הוא דצריכינן להך דינא.

ט. רמב"ם (פי"ז שבת ה"ב) - בכל עושין לחיים אפילו בדבר שיש בו רוח חיים ואפילו באיסורי הנייה, ע"ז עצמה או אשרה שעשה אותה לחי כשר שהלחי עוביו כל שהוא, גובה הלחי אין פחות מעשרה טפחים רחבו ועביו כל שהוא. [השגת הראב"ד] - א"א ואם עביו כל שהוא גבהו מיהת צריך שיעור שיהא גבהו עשרה וכו'. [חידושי רבנו חיים הלוי (שמ) - וביאור הדברים דבכל מה דצריך שיעור פסול בשל אשרה משום דכתותי מיכתת שיעוריה וכו' ועל זה הוא שהשיג הראב"ד דנהי דליכא בלחי שיעורא לרחבו אבל מ"מ הרי בעינן שיהא גבוה י' וא"כ הא איכא שיעור לגובהו וכיון דכתותי מיכתת שיעוריה א"כ הא צריך להיות פסול וצ"ע. אשר ע"כ נראה דדעת הרמב"ם היא בכל מחיצות רה"י דבעינן שיהא גובהן עשרה עיקר השיעור אינו בעצם המחיצות, כי אם בהמקום, דבעינן שגובה עשרה שבו יהא מוקף מחיצות, ואם מצאנו גובה עשרה שמוקף מחיצות בכל העשרה שבו, לא איכפת לנו כלל בעצם המחיצות אם הן מחזיקות עשרה אם לא, וע"כ גם הכא בלחי של אשרה נהי

דכתותי מיכתת שיעוריה, אבל הרי זה לא מהניא רק דעצם הלחי לית ביה שיעורא, אבל בהמקום הרי עכ"פ כל הגובה עשרה חשוב מוקף מקצת מחיצה רביעית דמועיל זאת בדיני מחיצה].

יא. חי' המאירי (ד): - ויש שואלים בשמועה זו ממה שאמרו במסכת שבת בפרק הזורק שאם זרק אבן על תל גבוה עשרה בשבת חייב מפני שהוא רשות היחיד אלמא לא בעינן מחיצות ניכרות ואין זו שאלה שבזו אי אתה צריך בה לגוד אסיק עד שתצטרך בה למחיצות ניכרות שאין הטעם אלא מפני שכל שגבוה עשרה ורחב ארבעה אינו תשמיש של בני רשות הרבים ודינו כרשות היחיד אף בלא מחיצות אבל בסוכה למחיצות אנו צריכים וא"כ הדבר צריך למחיצות ניכרות.

יב. גמ' עירובין (פט): - איתמר, רב אמר אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות, ושמואל אמר מותר לטלטל בכולו, במחיצות הניכרות דכולי עלמא לא פליגי, כי פליגי במחיצות שאינן ניכרות. רב אמר אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות, לא אמר גוד אסיק מחיצתא, ושמואל אמר מותר לטלטל בכולו, דאמר גוד אסיק מחיצתא.

יג. תוס' רבינו פריץ (ד): - אבל גבי עושין פסין לביראות בעינן דיומי שהיא אמה דבעינן ארבעה מחיצות מן התורה לשבת ואין מחיצה פחות מארבעה על ארעה טפחים ואודמוה אאמה לרווחא דמילתא, אבל גבי סוכה דשלישית אפילו טפח הילכך דיומי סוכה טפח.